אמר רבא הלכתא [א]חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור במשהו כרב [ב]שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר כרבי שמעון ומי אמר רבא הכי והאמר רבא [ג]רבי שמעון קנסא קנים הואיל ועבר עליו בבל יראה ובל ימצא הני מילי בעיניה אבל על ידי תערובת לא ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא כי הוינן בי רב נחמן כי הוו נפקי שבעה יומי דפסחא אמר לן פוקו זבינו חמירא דבני חילא: [ד]אמר רב קדירות בפסח ישברו ואמאי לשהינהו אחר הפסח וליעבד בהו שלא במינן גזירה דילמא אתו למיעבד בהו במינו ושמואל אמר [ה]לא ישברו אבל משהי להו לאחר זמנו ועביד בהו בין במינו בין שלא במינו ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל להנהו דמזבני כנדי אשוו זביני אכנדיכי ואי לא דרשינא לכו כרבי שמעון ולידרוש להו דהא שמואל כרבי שמעון סבירא ליה אתריה דרב הוה [ו]ההוא תנורא דטחו ביה טיחיא אסרה רבא בר אהילאי למיכלי' לריפתא אפי' במילחא לעולם דילמא אתי למיכליה בכותחא מיתיבי [ז]*אין לשין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה כיוצא בו

אין

אמר רבא הלכתא כו'. ש"מ דפסק רבא הלכתא דכל איסורין שבתורה במינן במשהו ולא שני לן בין חמץ לשאר איסורי אלא בהא מילתא לגזור שלא במינן אטו מינן שמעינן מינה חלב שנפל לקדירה אוסר במשהו וכן הלכה והא דקי"ל[ה] כל איסורין שבתורה בששים בשלא במינן הוא: **שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר.** אפילו בנותן טעם: **אבל ע"י תערובת לא.** ואפי' שהייה בעינייה ועבר עליה לא קנים למיסר תערובת דיליה: **ואזדא רבא.** דאמר הלכה כר' שמעון לטעמיה דאמר נמי בעלמא חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר אף באכילה הואיל וליכא למיקנס ביה מידי ואי רבי יהודה חמץ סתמא קאמר ואפילו דנכרי: **בני חילא.** נכרים. אע"פ *שאופיהו יום זה שעבר והוא פסח: **אמר רב קדירות בפסח ישברו.** רב לטעמיה דאמר [כט:] חמץ אף לאחר זמנו אסור בהנאה כר' יהודה ואית ליה במשהו וקסבר נותן טעם לפגם אסור ולית הלכתא כוותיה מתרי טעמי חדא דלוקי רבא הלכתא דתערובת לאחר זמנו מותר כר"ש והאי פחות מתערובת הוא ועוד דקי"ל[ו] נותן טעם לפגם מותר וזה משעברו עליו ימי הפסח הופג טעמו כדופני הכלי: **וליעבד בהו שלא במינו.** דהא מודי רב לעיל [שם] דחמץ שלא בזמנו שלא במינו במשהו מותר והאי משהו חשיב להו: **כנדי.** קדרות לאחר הפסח: **אשוו וזבינייכו.** אל תעלו דמיהן יותר משוויי': **כר"ש.** דמותרות הקדרות הישנות לאחר הפסח: **כר"ש ס"ל.** כדאמרן לעיל [שם]: **דטחו ביה טיחיא.** שומן נתנו בו בקרקעיתו ונותן טעם בלחם: **לעולם.** אפילו חזר והוסק: **אפילו במילחא.** להכי נקט אפילו במילחא שאין דרך לאכול פת בלא מלח או ליפתן:

טשין

אמר רבא הלכתא חמץ בזמנו בין במינו ובין שלא במינו אסור בכל שהוא כרב. פסק ר"י כחולין דמין במינו במשהו כרבי יהודה דאמר בפ' כל הבשר (חולין קט.) מין במינו לא בטיל ואף רבי קאמר התם נראין דברי רבי יהודה מכלל דהלכתא הכי ועוד הביא ראיה מהא דפליגי אביי ורבא בפרק בתרא דע"ז (דף סו.) חלא דחמרא וחלא דשיכרא חמירא דחיטי וחמירא דשערי רבא אמר במשהו אביי אמר בנותן טעם משום דמר סבר בתר שמא אזלינן ומר סבר בתר טעמא אזלינן אלמא בין לאביי בין לרבא מין במינו במשהו ועוד פסק רבא בשמעתא מין במינו במשהו כרב ור"ת אומר דכל אלו אינם ראיות דאין הלכה לא כר' יהודה ולא [ז]כרבי והביא דפ' בתרא דמס' ע"ז פלוגתא דאביי ורבא אלי למימר דחמירא וחלא דטבל ויין נסך דמודו ר' יוחנן ור"ל שהם במשהו ודשמעתא אי גר' במשהו כרב י"ל שפוסק בחמץ כרב ולא מטעמי' דרב דס"ל בכל איסורין שבתורה במינו במשהו ורבא לית ליה אלא דוקא בחמץ בפסח משום חומרא דחמץ וגם רב יהודאי גאון פסק כן דדוקא בחמץ פסק רבא כרב דשאלו מקמיה כל איסורין שבתורה במשהו כרב או בנותן טעם כר"י והשיב מדאמר רבא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו במשהו אלמא ש"מ בהא [מיהו] הלכה כרב במשהו אבל בשאר איסורין בנ"ט כר' יוחנן וכר"ל ועוד אומר ר"ת דלא גרסי' במשהו כרב וכן משמע בה"ג דלא גרס ליה וסבר רבא גם בחמץ כר' יוחנן והא דלא פסק בהדיא הלכה כר' יוחנן משום דה"א דלא פסק כוותיה אלא בזמנו אבל שלא בזמנו לא דלא תקשי דרבא אדרבא דהא אמר רבא קנסא הוא דקניס ר' שמעון כדפרי' להכי איצטריך לפרש ומביא ר"ת ראיה דהדיא קבילה ליה לרבא בפ' גיד הנשה (חולין צו: ושם) מין במינו בס' דקאמר אמרו רבנן בטעמא וכו' מין במינו דליכא למיקם אטעמא אי נמי מין שלא במינו וליכא קפילא בס' ואין לדחות דמיירי בחמרא חדתא ועיקר דהוי טעמא אחד והוי בס' משום דרבא בתר שמא אזיל ולא חשיב מינו דא"כ אמאי קרי ליה מין במינו ובהקומץ רבה (מנחות כב. ושם) משני רבא דסבר ר' יהודה מין במינו וד"א וכו' מכלל דאיהו לית ליה ובפ' התערובת (זבחים עט. ושם) קסבר ר"א בן יעקב מין במינו בטל וסתמא דגמרא קאמר בשילהי מסכת בילה (ד' לט: ושם) שפיר עבוד דאחיכו עליה חיטי נהי דלרבי יהודה לא בטל לרבנן מיבטל בטיל מכלל דהכי הלכתא ורש"י גופיה פסק בפרק בתרא דמס' ע"ז (ד' סו.) גבי פלוגתא דאביי ורבא דהלכתא כרבי יוחנן דסבר בנ"ט ובה"ג של אספמיא פסק דחתיכה בחתיכות בנ"ט ומייתי מדרבא בפ' גיד הנשה (חולין צז.) ויין נסך דקאמר התם במשהו אומר ר"ת דוקא כשנתנסך לפני ע"ז דאמתני' קאי דבעי תרתי דבר שבמנין ואיסורי הנאה *אבל סתם יינם דשרי בהנאה בס' ובתשובת הגאונים שכתב רבינו יוסף טוב עלם מצא ר"ת יין נסך שנתנסך ממנו לפני ע"ז אסור בהנאה ואינו בטל אפילו באלף כמו ששנינו [ח]אלו אסורין ואיסורן איסור הנאה בכל שהוא יין נסך וכו' מכלל דשאר איסורין וסתם יינם חוץ מטבל ויין נסך בין במינו ובין שלא במינו בנ"ט ובחמץ בפסח לא עשה ר"ת מעשה אע"ג דבשאלתות דרב אחאי[ט] נמי איתא דרבא אית ליה גם בחמץ בנ"ט: [ועי"ע תוס' חולין צז. ד"ה אמר רבא]: **אמר** רב קדירות בפסח ישברו. בפ' בתרא דמס' ע"ז (דף סח: ושם) גבי עכברא בשיכרא מספקא ליה אי קסבר רב נותן טעם לפגם אסור או מותר ועכבר' בשיכרא אסנוחי מסנח ואי ס"ל מותר אפ"ה קאמר הכא שפיר ישברו דנ"ט לפגם דוקא בדיעבד שרי אבל לכתחלה אסור דגזרינן שאינו בת יומא אטו בת יומא ועוד דהתם שרי לפי שפוגם טעמו כמו שהוא בעין אבל הכא אינו פוגם אלא מחמת ששהה בדופני הכלי: **לשהינהו** עד אחר הפסח וליעבד בהו שלא במינן. תימה לר"י נהי דסבירא לן דטעמא דחמץ בקדירה חשיב משהו שאין רגילין להשתמש הרבה ביחד מ"מ הא תנן אין מבטלין איסור לכתחלה ואפי' איסורא דרבנן אין מבטלין דאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתם שאסרו עד ששים הואיל שיכול להוסיף ולבטל האיסור ולא דמי לעצים שנשרו מן הדקל לתנור בי"ט שמרבה עליהן עצים מוכנים ומסיקן (ביצה ד' ד:) דהתם איסור מוקצה אין לו שורש מן התורה אבל מידי דאית לי' שורש מן התורה לא ומפרש ה"ר יוסף הואיל ואיכא תרתי לטיבותא שהוא נותן טעם לפגם ומשהו שלא במינו בכה"ג מבטלין ולדבריו צ"ל דה"פ וליעבד שלא במינו אי ס"ל לרב נותן טעם לפגם מותר ור"י מפרש דכיון שהקדירות של חרס הן אם יהיו אסורין ואין להם תקנה זה חשוב דיעבד ואע"ג דלענין איסור קדירה שאין בת יומא אסרינן לה אע"פ שאין לה תקנה משום דהתם בלע איסור הרבה אבל הכא ליכא אלא משהו והואיל ושלא במינו הוא יכול לבטל וכדיעבד דמי: **דילמא** אתי למיעבד במינו. לעיל לא גזר שלא במינו אטו מינו דהא לא שכיח שיתערב לו חמץ אבל הכא להתיר לבשל בהן איכא למיגזר: **ואפילו** במלחא. והא דאמר בכילד צולין (לקמן עו:) פת שאפאה עם הצלי בתנור אסור לאוכלו בכותח אבל במלח שרי התם לא אסירא אלא מטעם ריח דליכא איסור כולי האי: **דילמא** אתי למיכליה בכותחא. ותימה וליכליה בכותח דהא נותן טעם בנ"ט הוא כדאמר בפ' כל הבשר (חולין קיא: ושם) דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח וי"ל דקאמר התם נמי נגון שחתכו בסכין אסור לאוכלו בכותח ופרש"י משום חורפא דנגון בלע טפי מדגים רותחים שעלו בקערה ולפי זה דגים שנתבשלו בקדירה אסור לאוכלן בכותח דע"י בישול בלעי יותר מדאי וכן נמי הכא מחום התנור בלעי טפי ולפי' אחר שפ"ה שם דנגון אסור לפי שפעמים שהשמנונית קרוש על הסכין ואינו ניכר ואיכא בנגון טעם בשר ממש קשה הכא כיון שנתקנח התנור יפה או הוסק פעם אחרת אמאי אסור לאוכלו בכותח וי"ל דשומן שעל החרס אינו יכול *לקנח יפה:

והלכתא

מסורת הש"ס

א) [לעיל כט.], ב) זבחים לה., ג) [זבחים לה:], ד) לקמן לו. זבחים לה: ב"מ לא., ה) [חולין צח.], ו) [ע"ז סו:], ז) י"ג כרב, ח) [ע"ז עד. ע"ש], ט) [פי' לו סי' פ].

◆

גליון הש"ס

גמ' אין לשין את העיסה בחלב. עי' שבת עח ע"ל תד"ה תחת אספוגי': רש"י ד"ה בני חילא בו' שאופיהו. עי' בי' יו"ד סי' קיז: תוס' ד"ה אמר רבא אבל סתם יינם דשרי בהנאה. תמוה לי הא סתם יינם אסור בהנא' כדמוכח בכמה דוכתי במס' ע"ג ושם ובחולין כמבו תו' שם אבל סתם יינם בטל בס'. וכאן נלע"ד דט"ס הוא בתוס': תוס' ד"ה דלמא אתי בו' אינו יכול לקנח יפה. עי' מ"ק דף ח ע"א ברש"י ד"ה והטיח כי טחוה:

◆

מוסף רש"י

דטחו ביה טיחיא. מין טיגון הוא שעושין מלחם ועשין התנור באליה ואופין את הלחם אחר שטחוהו, ובתש' שבת (קיט.) נמי אמרינן תלתי פאר עמיה (זבחים צה:). **אין לשין את העיסה בחלב.** כל ימות השנה שלא יאכל בשר עמה (לקמן לו.). **ואם לש כל הפת אסורה.** ואפילו לאכלה במלח (ב"מ צא.). **מפני הרגל עבירה.** שלא יאכל בשר עמה (שם. וכעי"ז זבחים צה:).

◆

רבינו חננאל

אמר רבא הלכתא חמץ בפסח שהוא זמן איסורו בין במינו בין שלא במינו אסור במשהו כרב. לאחר הפסח שהוא שלא בזמנו, בין במינו בין שלא במינו מותר כר' שמעון, דהא רב ושמואל ור' יוחנן שלא בזמנו שלא במינו כולן שוין (בזה) שמותר. ואקשינן ומי אמר רבא הכי והא רבא הוא דאוקים למתני' כר' שמעון ואמר אע"ג דסבר ר' שמעון דחמץ לאחר הפסח שרי התם קנסיה משום דעבר עליה בבל יראה ובל ימצא. ושנינן אדין ר' שמעון לעולם קניס לאחר הפסח, מיהו לא קניס אלא היכא דאיתיה לחמץ שעבר עליו הפסח בעיניה, אבל על ידי תערובות אפילו במינו לא קניס. ואזדא רבא לטעמיה, דאמר כי הוינא בי רב נחמן, כי הוו נפקו יומי דפסחא, הוה אמר לן פוקו אייתו חמירא דבני חילא. נראין הדברים דחמירא [א] דא הוה לבני חילא ברשות ישראל. ואע"ג דכדידהו דמי שרי רב נחמן, דהא על ידי תערובות הוא. אמר רב קדרות בפסח ישברו. חיישינן לשהיינהו לאחר הפסח ולבשל בהו שלא

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"א מהל' חמץ הל' ה ופ"ד הל' יבן ופט"ו מהל' מאכלות אסורות הל' ט סמג לאוין עח טוש"ע א"ח תמז סעיף א:

ע ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף יא:

עא ג מיי' פ"ה מהל' חו"מ הל' כה סמג שם טוש"ע א"ח סי' תנא סעיף א:

עב ד מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' כב סמג לאוין קמא טוש"ע י"ד סימן צז סעיף א:

◆

רבינו חננאל (המשך)

במינן גזרה דלמא אתי לבשל בהו במינן. ושמואל אמר אחר זמנן מותר לבשל בהו בין במינן בין שלא במינן. ואזדא שמואל לטעמיה, דאמר שמואל להני דמזבני כנדי, פירוש כנדי כגון אגני דפחרא. אשוו זבינו. כלומר מכרו בזול ולא תמכרו ביוקר. ואי לא דרשינא לכו כר' שמעון דשרי בישנים לאחר הפסח בין במינו בין שלא במינן, והאי דלא דרש להו משום דהוה אתריה דרב, ולא הוה בעי לאורויי קמיה רב, וקיי"ל בהא כשמואל. ההוא תנורא דטחוהו בשומן של בשר. אסריה רבה בר אהילאי למיפא ביה פת לעולם, אע"פ שמסיקין אותו, חייש דלמא אתי למיכל הפת ההיא בחלב. ומותבינן עליה אין לשין העיסה בחלב מפני הרגל עבירה, כלומר שלא יאכל הפת ההוא בבשר, ואם לש כל הפת אסורה, כיוצא בו אין טשין את התנור באליה מפני הרגל עבירה שלא יאכל אותו הפת בחלב, ואם טש כל הפת שתאפה באותו תנור אסורה עד שיוסק התנור, ש"מ שאם הוסק מותר. ועלתה בתיובתא לרבה בר אהילאי.

א) עיין לעיל דף ה ע"ב א"ל רבא לבני מחוזא בעירו חמירא דבני חילא וכו' ועי"ע היטב בהגהות הרלב"ד בפ"ד מהל' חו"מ הלכה ג' וכב"ח ובלח"מ שם ועי' בחי' פר' ח"מ סק"ד בשם הירושלמי ודו"ק.